

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอ่าน เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาหาความรู้ของมนุษย์ และเป็นสิ่งจำเป็นที่จะขาดเสียมิได้ เพราะการอ่านจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่านให้สูงขึ้น ปัจจุบันกิจกรรมการอ่านเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันตลอดเวลา และนับวันจะทวีความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาการ เทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเฉพาะในโลกยุคข่าวสารข้อมูลที่ทำให้เราต้องขวนขวาย เพื่อให้เป็นคนก้าวทันโลก ทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการอ่านเป็นเครื่องมือ การอ่านเป็นเสมือนกุญแจไขความรู้ สัจคมโนมีบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการอ่านมาก สัจคมนั้นก็จะเจริญรวดเร็ว การอ่านเป็นวิธีการที่สำคัญในการแสวงหาความรู้และให้ประโยชน์แก่คนทุกอาชีพ ทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยของผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน (Devine, 1987) เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ใช้สำหรับการเรียน ผลการเรียนวิชาต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านทั้งสิ้น กล่าวคือ ถ้านักเรียนมีทักษะในการอ่านสูงก็ย่อมจะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ในวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สูงตาม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์ทรัพย์ (2536) ที่สรุปว่า ทักษะการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญ เพราะใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาสรรพวิทยาการต่าง ๆ หากนักเรียนมีพื้นฐานทักษะการอ่านดีแล้ว ก็ย่อมส่งผลให้การเรียนวิชาอื่น ๆ บังเกิดผลตามด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึง ความสำคัญของการอ่าน จึงได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์วิชาภาษาไทยในทุกระดับ สำหรับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ระบุไว้ว่า ต้องการให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง สามารถจับใจความสำคัญ แยกข้อเท็จจริงจากข้อคิดเห็น ตีความ วิเคราะห์ วิจารณ์

วินิจฉัยเรื่องที่ย่านได้อย่างมีเหตุผลตลอดจนมีวิจารณ์คุณภาพในการอ่าน(กระทรวงศึกษาธิการ, 2533) อย่างไรก็ตามแม้ว่าหลักสูตรจะได้เน้นความสำคัญของการอ่าน แต่จากการติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านภาษาไทย ของปีการศึกษา 2533 และปีการศึกษา 2535 โดยกรมวิชาการ พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางภาษามีแนวโน้มลดลงกล่าวคือในปีการศึกษา 2533 มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 64.34 แต่ในปีการศึกษา 2535 คะแนนเฉลี่ยลดลงเหลือ ร้อยละ 53.49 (กรมวิชาการ, 2535) และในปีการศึกษา 2535 เช่นกัน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ทำการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (2535) พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ย 46.76

จากข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งลดลงและไม่เป็นที่น่าพอใจนั้น อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากองค์ประกอบต่างๆหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียน ดังเช่น สุริมล ไชยวงศ์(2531) และ พาณี ศิษย์ (2532) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางบ้าน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม บทบาทผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน และสภาพส่วนตัวของนักเรียน อันได้แก่ พื้นความรู้เดิม สติปัญญา ความสนใจ เจตคติ และความสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้น ตลอดจนครูผู้สอน การจัดสภาพการเรียนการสอน กลวิธีการเรียน รูปแบบการเรียน การได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียน (มานะ อุณารัตน์ , 2532 ; สุรพล วังสินธุ์ ,2534) ส่วนแต่เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนทั้งสิ้น

การจัดการเรียนการสอนของครู จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญ องค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังจะเห็นได้จากรายงานการวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ไม่ว่าสภาพแวดล้อมจะเป็นอย่างไร ตัวป้อนจะพร้อมมากน้อยเพียงใด พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูก็ยังคงเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประนอม ทวีกาญจน์ (2526) การวิจัยโครงการสภาพแวดล้อม ห้องเรียนระยะที่ 1 ของกรมฝึกหัดครู (2529) และ

รายงานวิจัยสภาพและสมรรถภาพการอ่านภาษาไทยของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร (2529) ตลอดจน ผลการศึกษาของ เอกเตชา (Ekaocha, 1986) ที่กล่าวว่า สภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน และจากสภาพการสอนอ่านในปัจจุบัน พบว่า ยังมีปัญหาอยู่มาก ดังเช่น สมชัย วุฒิปรีชา (2531) และบันดิอ พฤกษ์วัน (2533) ได้กล่าวถึงปัญหาการอ่าน สรุปได้ว่านักเรียนขาดความเข้าใจในการอ่านและจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ นอกจากนี้ ยังไม่สามารถอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณได้เช่นกัน แม้นมาส ขวลิต (2529) ได้ตั้งข้อสังเกต เกี่ยวกับสภาพการอ่านในสังคมไทยพร้อมทั้งเสนอแนะถึงแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาสภาพ การเรียนการสอน โดยพิจารณาจากผลการสัมมนาระดับชาติ ว่าด้วยการรณรงค์เพื่อพัฒนา การอ่าน สรุปได้ว่าสภาพการอ่านในสังคมประการหนึ่ง คือ ผู้อ่าน อ่านได้แต่ไม่เข้าใจ ความหมาย ไม่สามารถสรุปใจความได้ ไม่สามารถอ่านโดยวิเคราะห์ เรื่องทุกอย่างที่อ่าน ไม่สามารถอ่านให้รู้ความหมายระหว่างบรรทัด หรือความหมายแฝงได้ แนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาสภาพการเรียนการสอนก็คือ ควรปรับปรุงวิธีการสอน การจัดกิจกรรม การสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาการอ่าน

กล่าวโดยสรุป ในด้านปัญหาการอ่านนั้น เกิดจากครูไม่สามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านได้ ทั้งนี้เพราะขาดการฝึกฝนทักษะ ด้านการคิด การวิเคราะห์ วิจัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสอนอ่าน ทำให้การอ่าน ไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในโลกยุคโลกาภิวัตน์ การสอนให้นักเรียนอ่านเพียงเพื่อ ความเข้าใจเป็นการไม่เพียงพอ แต่จะต้องอ่านได้อย่างมีวิจารณ์ญาณ รู้จักคิดหาเหตุผล วิเคราะห์ วิจัยในสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง

จากปัญหาการสอนอ่านดังกล่าวข้างต้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้พยายามคิดค้นนวัตกรรมการเรียนการสอนขึ้นหลากหลายรูปแบบ เพื่อนำมาใช้พัฒนา การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังที่ กรมวิชาการ (2535) ได้มีการวิเคราะห์ รูปแบบการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา โดยจัดแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) นวัตกรรมการเรียนการสอนประเภทกิจกรรม เช่น การสอนแบบรอบรู้ การใช้เพลง เกม (2) ประเภทสื่อประกอบการสอน เช่น แบบฝึก การ์ตูน (3) ประเภทเรียนด้วยตนเอง เช่น

ชุดการเรียน ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป และ(4) การสอนที่ใช้ซ่อมเสริม เช่น การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น

นักวิจัยทางด้านการศึกษา ได้พยายามศึกษาค้นคว้าวิธีการที่จะพัฒนาการอ่านให้มีประสิทธิภาพ วิธีการสอนอ่านโดยใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา(Language Learning Strategies) เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น ผู้เรียนจะรู้สึกสนุกสนาน สามารถควบคุมการเรียนของตนเองได้ อีกทั้งยังสามารถนำกลยุทธ์การเรียนที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

กลยุทธ์การเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษา เพราะกลยุทธ์การเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การนำตนเอง (Self-Directed) อย่างกระตือรือร้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร และกลยุทธ์การเรียนที่เหมาะสมจะก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น (Oxford, 1990)

กลยุทธ์การเรียนรู้ทางภาษาของอ็อกซฟอร์ด (Oxford, 1990) ประกอบด้วย กลยุทธ์ย่อย 6 ประเภท คือ กลยุทธ์การจำ (Remember) กลยุทธ์ทางปัญญา (Cognitive) กลยุทธ์การทดแทน (Compensation) กลยุทธ์ทางสังคม (Social) กลยุทธ์เมตาคอกนิตีป (Metacognitive) และกลยุทธ์จิตพิสัย(Affective)ซึ่งได้มีการนำเอากลยุทธ์การเรียนรู้ทางภาษาเหล่านี้ไปใช้พัฒนาทักษะการอ่าน ดังเช่น งานวิจัยของ วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2535) ได้นำกลยุทธ์เมตาคอกนิตีปมาใช้ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ จันทรา จรพงษ์(2534) อารีรักษ์ สิบถิ่น (2535) สวิสกู๊ด (Swicegood, 1990) และ ซานติเอโก (Santiago, 1990) ซึ่งกลยุทธ์เมตาคอกนิตีปนี้ ช่วยให้นักเรียนได้เกิดความตระหนักในความคิด และการเรียนรู้ของตนเอง ในการวางแผน ตรวจสอบ และประเมินผล อันเป็นผลให้นักเรียนสามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการอ่านของตนเองได้

สำหรับงานวิจัยของ รัญจวน คำศิริพิทักษ์ (2532) และงานวิจัยของ เปี่ยมจิต บุรณ์โกลา (2533) ได้นำกลยุทธ์ทางปัญญามาใช้ การนำกลยุทธ์ทางปัญญามาใช้นี้ ช่วยทำให้

นักเรียนเกิดความรู้อย่างรวดเร็ว ความเข้าใจ รู้จักการฝึกทำซ้ำ การคิดวิเคราะห์ การขยายความ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในการอ่านได้ดียิ่งขึ้น

จากงานวิจัยที่ปรากฏ จะเห็นได้ว่าได้มีผู้สนใจศึกษาวิจัย และนำกลวิธีการเรียนรู้เฉพาะบางกลวิธีไปใช้ในการสอนภาษา ซึ่งการนำกลวิธีการเรียนรู้เพียงกลวิธีใดวิธีหนึ่งไปใช้นั้น อาจไม่บังเกิดผลเต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น กล่าวคือ การนำกลวิธีเมตาคognition มาใช้ในการสอนจะช่วยให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่เกิดเฉพาะตัว แต่ในชีวิตจริง เราจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ดังนั้นการมีเพียงทักษะหรือกลวิธีเมตาคognition แต่เพียงอย่างเดียวย่อมไม่สมบูรณ์ จึงควรมีทักษะด้านอื่น ๆ เช่น กลวิธีทางสังคม กลวิธีจิตพิสัย เสริมเข้าไปด้วย เพราะจะช่วยให้เราสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ในทำนองเดียวกัน หากนักเรียนมีทักษะหรือกลวิธีทางปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว นักเรียนก็จะมีความสามารถในการวิเคราะห์ การทบทวน การทำซ้ำ การสรุปและการจัดบันทึก แต่จะไม่สามารถควบคุม ตรวจสอบ หรือประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้เพราะขาดกลวิธีเมตาคognition เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากลวิธีการเรียนแต่ละกลวิธีต่างมีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น จึงควรได้มีการศึกษาวิจัยในการนำกลวิธีการเรียนรู้ภาษาต่าง ๆ มาจัดให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อช่วยให้ การสอนภาษาแก่นักเรียนบรรลุผลสูงสุด

กลวิธีทางการเรียนรู้ทุกกลวิธีล้วนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทางภาษา และช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านทั้งสิ้น กล่าวคือ ในด้านกลวิธีเมตาคognition เป็นกลวิธีที่จะช่วยให้นักเรียนตระหนักรู้ถึงกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ มีการวางแผนควบคุม และ ตรวจสอบกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง นับว่าเป็นกลวิธีที่สำคัญวิธีหนึ่ง นอกจากนี้กลวิธีทางปัญญา ก็จะช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่าน โดยใช้กิจกรรมการฝึกหัด การวิเคราะห์ การให้ข้อมูลย้อนกลับ กลวิธีการจำ ช่วยให้นักเรียนจำบอกเล่าเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน เรื่องที่อ่านได้ โดยสามารถถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสร้างคำ การเขียนแผนภูมิ เป็นต้น (Oxford, 1990)

กลวิธีการจำ ช่วยก่อให้เกิดความเข้าใจ ช่วยให้จำข้อมูลทั้งเก่าและใหม่ได้ กลวิธีการทดแทน ก็นับเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น กลวิธีที่จำเป็นอีกวิธีหนึ่ง คือ กลวิธีจิตพิสัย เพราะช่วยสร้างให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และนำไปสู่ความพยายามในการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมาย และกลวิธีทางสังคม ซึ่งนับว่าสำคัญและควรสอนให้กับนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากในชีวิตจริงในสังคมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนนักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเรียนรู้กลวิธีทางสังคมจะช่วยให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักให้ความสำคัญกับผู้อื่น ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น จึงจำเป็นที่ควรปลูกฝังให้เกิดแก่นักเรียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันได้

จะเห็นได้ว่าทุกกลวิธีต่างมีความสำคัญ และควรได้นำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีแนวทางในการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน และสามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ด้วยตนเอง การรู้กลวิธีทางการเรียนจะทำให้อ่านได้เข้าใจและประสบผลสำเร็จในการอ่าน ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดเจตคติ และแรงจูงใจในการอ่านเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในการนำกลวิธีการเรียนภาษามาใช้ในการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านนั้นจึงไม่ควรใช้เพียงกลวิธีใดวิธีหนึ่ง หากแต่ควรจะได้ใช้กลวิธีทั้ง 6 วิธี ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการอ่านได้มากที่สุด

รูปแบบการเรียนที่ได้มีการกล่าวถึง และเป็นที่ยอมรับอย่างมากในปัจจุบันอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายกลุ่ม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบการทำงานของตัวเองเท่า ๆ กับ การรับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม มีการฝึกและใช้ทักษะการทำงานกลุ่มร่วมกัน ผลงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับผลงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม และจากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ โดยสลาวิน (Slavin, 1983) พบว่า งานวิจัย ร้อยละ 63 แสดงผลว่า นักเรียนที่เรียนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยครูสอนตามหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แชนพแมน (Chapman, 1991) ฟอนเตนอต (Fontenot, 1995) และฮอลลiday (Holliday, 1995)

ที่ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นยุทธวิธีที่ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นนอกจากนั้นยังช่วยส่งเสริมในด้านเจตคติ ความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ และการยอมรับนับถือตนเองอีกด้วย

สำหรับในประเทศไทย ได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สามารถส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นกัน ดังเช่น ผลงานวิจัยในวิชาคณิตศาสตร์ ของ ปิยาภรณ์ รัตนกรกุล (2535) มยุรี สาลีวงศ์ (2535) ชวัญใจ บุญฤทธิ์ (2535) ศรีไกร รุ่งรอด (2533) ผลงานวิจัยในวิชาสังคมศึกษา เช่น ผลงานวิจัยของ อนสุภรณ์ สุชาติานนท์ (2536) และในวิชาภาษาอังกฤษ เช่น งานวิจัยของ ชาญณรงค์ อินทรประเสริฐ (2533) และบุษมา โชคช่วยชู (2537) เป็นต้น

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย จึงมีความเห็นว่า หากสามารถนำการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ร่วมกับกลวิธีการเรียนภาษาได้ จะเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มมากขึ้น หากผู้เรียนได้รับการช่วยเหลือ การกระตุ้น และได้รับข้อมูลจากผู้อื่นด้วย ย่อมจะส่งเสริมกลวิธีการทางสังคมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ได้มีผู้คิดค้นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียน ที่เรียกว่า CIARC (Cooperative Integrated Reading Composition) แต่ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษามุ่งเน้นในการพัฒนาการสอนอ่านโดยเฉพาะ และเห็นว่า การใช้กลวิธีการเรียนรู้ทางภาษา ตามแนวคิดของ อ็อกซฟอร์ด (Oxford) ผสมกับแนวคิดของการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่าน ของผู้เรียนให้ไปถึงขั้นอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ อนึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นกลุ่มประชากร ทั้งนี้เพราะนักเรียนในระดับชั้นนี้ มีอายุระหว่าง 12-15 ปีซึ่งตรงกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเปียเจท์ คือขั้น "Formal Operation" ซึ่งขั้นนี้เด็กจะสามารถคิดอย่างมีเหตุผลในเชิงนามธรรมได้ คิดแบบตั้งสมมุติฐานได้ (พรวณีย์ รุทย์, 2526) จึงเหมาะที่จะสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นการอ่านที่ต้องอาศัยการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นพื้นฐาน และเนื่องจากการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจัดเป็นการอ่านในระดับสูงมีความสำคัญ เป็นประโยชน์ และเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ของนักเรียน จึงควรปลูกฝังฝึกนักเรียนให้สามารถอ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ ตั้งแต่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นระดับชั้นต้น ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาระดับชั้นสูงต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นกลุ่มประชากรในการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นิยามศัพท์

1. รูปแบบการสอน หมายถึง แบบแผนของการสอนที่แสดงความสัมพันธ์ และส่งเสริมซึ่งกันและกัน ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในการสอน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน การประเมินผล รวมถึงกิจกรรมสนับสนุนอื่นๆ โดยที่ได้ผ่านขั้นตอนการดำเนินการสร้างอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการอ่านของผู้เรียน ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมการอ่าน ดังนี้

- 2.1 การเข้าใจจุดมุ่งหมาย ความคิดเห็นของผู้เขียน
- 2.2 การแยกข้อเท็จจริง ออกจากข้อคิดเห็น
- 2.3 การวิเคราะห์เรื่องราวที่อ่าน
- 2.4 การพิจารณาเทคนิคโฆษณา
- 2.5 การวินิจฉัย ตัดสินสิ่งที่อ่าน

พฤติกรรมการอ่านดังกล่าวสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. กลวิธีการเรียนภาษา หมายถึง วิธีการตามแนวคิดของ อ็อกซฟอร์ด (Oxford, 1990) ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดี ประกอบด้วย กลวิธีการจำ (Memory) กลวิธีการปัญญา (Cognitive) กลวิธีการทดแทน (Compensation) กลวิธีการสังคม (Social) กลวิธีเมตาคอกนิตีป (Metacognitive) และกลวิธีจิตพิสัย (Affective)

4. กลวิธีการจำ หมายถึง วิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนบอกเล่า หรือจำเกี่ยวกับข้อความเรื่องราวที่สามารถระลึกได้ พร้อมทั้งจะถ่ายทอดได้ตามต้องการ โดยใช้กลวิธีย่อยต่างๆ ได้แก่ การจัดกลุ่ม การใช้แผนผังความหมาย และการทบทวน

5. กลวิธีทางปัญญา หมายถึง วิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางภาษา ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง โดยใช้กลวิธีย่อยต่างๆ ได้แก่ การทำซ้ำๆ การจับความคิด อย่างรวดเร็ว การวิเคราะห์ถ้อยคำหรือสำนวนภาษา การจดบันทึก การสรุปย่อ และการทำให้เห็นเด่นชัด

6. กลวิธีการทดแทน หมายถึงวิธีการที่ช่วยเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่อ่าน ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้กลวิธีย่อยต่างๆ ได้แก่ การใช้การแนะนำด้านภาษา และการใช้การแนะนำด้วยสิ่งอื่น

7. กลวิธีทางสังคม หมายถึง วิธีการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ทางภาษาง่าย สะดวกขึ้น โดยใช้กลวิธีย่อยต่างๆ ได้แก่ ด้านการถามคำถามเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเพื่อการแก้ไข การร่วมมือกับเพื่อนและผู้เชี่ยวชาญทางภาษา และการตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น การให้ความสำคัญกับผู้อื่น

8. กลวิธีเมตาคognition หมายถึง วิธีการที่ผู้เรียนใช้ควบคุมกระบวนการทางความคิด สถิติปัญญา และพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้กลวิธีย่อยต่างๆ ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การควบคุมตนเอง และการประเมินตนเอง

9. กลวิธีจิตพิสัย หมายถึง วิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนควบคุมความรู้สึกและอารมณ์ของผู้เรียนโดยใช้กลวิธีย่อยต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการลดความวิตกกังวล การให้กำลังใจตนเองโดยการกล่าวข้อความทางบวก และการให้รางวัลตนเอง

10. หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง แนวคิดของจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson ,1993) ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายกลุ่ม สมาชิกมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทางบวก มีปฏิสัมพันธ์ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม มีการฝึกและใช้ทักษะการทำงานกลุ่มร่วมกัน ผลงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับผลงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม

11. รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณ์ด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง ระบบการสอนอ่าน อันประกอบด้วย หลักการ

วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่พัฒนาขึ้นโดยอาศัยกลวิธีการเรียนภาษาตามแนวคิดของอ็อกซฟอร์ด (Oxford, 1990) กับการเรียนรู้แบบร่วมมือของ จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson , 1993) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

11.1 ขั้นนำ ใช้กลวิธีจิตพิสัย ในการเตรียมสภาพแวดล้อม และความพร้อมของผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียนรู้ ใช้กลวิธีเมตาคอกนิตีปเพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน และใช้กลวิธีการทดแทน เพื่อช่วยเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่อ่านชัดเจนขึ้น

11.2 ขั้นสอน ใช้กลวิธีทางปัญญา และกลวิธีการจำเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และมีความสามารถในการอ่านถึงขั้นวิจารณ์ญาณตามพฤติกรรมที่กำหนด ดังนี้ การเข้าใจจุดมุ่งหมาย ความคิดเห็นของผู้เขียน การแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น การวิเคราะห์เรื่องราวที่อ่าน การพิจารณาเทคนิคโฆษณา และการวินิจฉัยตัดสินสิ่งที่อ่าน

11.3 ขั้นสรุป ใช้กลวิธีทางปัญญา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปบันทึกกิจกรรมการเรียน

11.4 ขั้นประเมิน ใช้กลวิธีเมตาคอกนิตีป และกลวิธีจิตพิสัยเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปและประเมินความสามารถทางการอ่านอย่างมี วิจารณ์ญาณของตนเอง และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่อไป

กระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ จะดำเนินไปในสภาพการณ์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งมีการใช้กลวิธีทางสังคมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

12. การสอนตามคู่มือการสอนภาษาไทย ของกรมวิชาการ หมายถึง การสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

12.1 ขั้นครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้

12.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยการสนทนา อภิปราย ชักถาม เพื่อสร้างความสนใจแก่นักเรียน

12.3 ขั้นดำเนินการสอน ครูสอนตามเนื้อหาในบทเรียน โดยการให้นักเรียนอ่านเรื่องในบทเรียน ทำแบบฝึกหัดท้ายบท มีการอภิปราย ชักถาม ร่วมกันในชั้นเรียน

12.4 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน

12.5 ขั้นวัดและประเมินผล ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย

13. พฤติกรรมการร่วมมือในการเรียนของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรม การร่วมอภิปรายภายในกลุ่ม การร่วมรับผิดชอบในการทำงานภายในกลุ่ม และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

14. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณ์ด้วยกลวิธีการเรียนภาษา โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณ์ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับ นักเรียนกลุ่มที่เรียนตามคู่มือครู ของกรมวิชาการ
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสอนกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือในการเรียน ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ
5. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการนำ กลวิธีการเรียนภาษาไปใช้

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

2. ระยะเวลาในการทดลอง

ระยะเวลาในการทดลองใช้รูปแบบการสอนนี้ ดำเนินการทดลองสอน กับ
กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 สัปดาห์

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรทดลอง มี 2 ตัว คือ

3.1.1 การเรียนการสอน แบ่งได้ 2 คำ คือ

3.1.1.1 การเรียนการสอนด้วยกลวิธีการเรียนภาษา โดยใช้

หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

3.1.1.2 การเรียนการสอนด้วยวิธีการเรียนตามคู่มือครู ของ

กรมวิชาการ

3.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง

ต่ำ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

3.2.2 พฤติกรรมการร่วมมือในการเรียนของนักเรียน

สมมุติฐานการวิจัย

จากผลการวิจัยของผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษา ดังเช่น สลาวิน (Slavin, 1991) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือในทุกเนื้อหาวิชาโดยทดลองกับนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทั้งในเขตเมืองและในชนบท พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แชฟแมน (Chapman, 1991) ซึ่งศึกษาผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษา โดยศึกษากับนักเรียนเกรด 9 จำนวน 62 คน ในเขตตะวันออกเฉียงเหนือของอลาบามา พบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

บุษบา ไชคช่วยชู (2536) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ดังเช่นงานวิจัยของ ศรีไกร รุ่งรอด (2533) มยุรี สาลังวงศ์ (2535) และระดินันท์ โมศรีจิต (2537) เป็นต้น

ลาไวน์ (Lavine, 1989) ได้ศึกษาผลการเรียนของนักเรียน จำนวน 22 คน ที่เรียนภาษาสเปน โดยใช้กลยุทธ์จิตพิสัย กลวิธีทางสังคม กลวิธีทางปัญญา กลวิธีการใช้สิ่งทดแทน และกลวิธีกำรจำ ประกอบการสอน ผลการศึกษาพบว่า การเรียนของนักเรียนมีผลดีขึ้น นักเรียนมีความวิตกกังวลลดน้อยลงกว่าเดิม และนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มมากกว่าเดิม ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แครเวลล์, ปารีส และ ลิเบอร์ตो (Carrell, Paris and Liberto, 1989) ที่ฝึกกลยุทธ์เมตาคอกนิตีปในการอ่านให้กับนักเรียนต่างชาติที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง จำนวน 26 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม 2 กลุ่มแรก ได้รับการฝึกกลยุทธ์เมตาคอกนิตีป อีก 1 กลุ่ม เป็นกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนด้านการใช้ภาษาและคะแนนความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จึงกล่าวได้ว่า การฝึกกลยุทธ์เมตาคอกนิตีปจะช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาและส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาที่สองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บังอร หล่อวิริยากุล (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ทางภาษา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ทางภาษา มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมีความรับผิดชอบภายหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เคมเปอร์ (Kemper, 1989) และ บีวาน (Bevan, 1994)

จากผลการวิจัยของการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนด้วยกลวิธีการเรียนรู้ทางภาษาซึ่งต่างก็ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

การเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือที่พัฒนาขึ้น จะทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณวิชาภาษาไทย ของกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามคู่มือการสอนภาษาไทย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และ นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น จะมีพฤติกรรมการร่วมมือในการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับใช้พัฒนาความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ช่วยแก้ปัญหา และพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อันจะเป็นพื้นฐานให้เป็นผู้ที่มีความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในระดับสูงต่อไป
3. เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนแก่ครูผู้สอนทักษะทางภาษาในระดับต่าง ๆ ในแง่การค้นคว้าทฤษฎีที่สำคัญ ตลอดจนกระบวนการพัฒนา และการจัดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน